Albert Camus – Veba

Albert Camus Veba: Albert Camus'nün 1947 yılında yayımlanan ikinci romanı *Veba* (*La Peste*), yazarın ilk uluslararası çok satan eseri olmuştur. Camus, bu romanın yazımına 1941 yılının Ocak ayında başlamış olup, Cezayir'in sıradan bir sahil kasabası olan Oran'da, hayvanlardan insanlara kontrol edilemez bir şekilde yayılarak nüfusun yarısının ölümüne sebep olan bir virüs hakkındaki bir hikâyeyi konu edinmiştir.

Bu makaleyi Spotify'da sesli olarak dinlemek için podcast'ine bu linkten ulaşabilirsiniz.

1.1 Veba Salgınının Ortaya Çıkışı ve Karakteristikleri

Roman, anlatıcı Dr. Bernard Rieux'nün (kronolojinin yazarı olduğu ortaya çıkar) Oran şehrindeki salgının ilerleyişini, mümkün olduğunca nesnel bir tonda aktarmasıyla ilerler.

Bu makaleyi Youtube'da görüntülü olarak izlemek için videosuna bu linkten ulaşabilirsiniz.

1. **Farelerin Ortaya Çıkışı:** Salgın, şehirde farelerin sokaklarda ve binalarda ölmeye başlamasıyla kendini gösterir. Başlangıçta bu durum "garip bir şey" olarak görülse de, daha sonra belediye meclisinin toplanmasını gerektirecek kadar kaygı verici hale gelir. Fare ölümlerinin aniden kesilmesi, şehirde bir nefes alma anı yaratır.
2. **Hastalığın Belirtileri:** Veba, bubonlarla (şişmiş lenf düğümleri) ve kusmayla karakterize edilen tifoit benzeri bir ateştir. Dr. Rieux, bubonları keserek irin ve kan karışımı bir püre akıtır, ancak bu hastaların çoğu korkunç bir koku içinde ölür. Hastalık ilerledikçe bubonlar, kötü bir meyve gibi açılıp kapanır, karın ve bacaklarda lekeler belirir. Daha sonra, salgının zatürre (pulmoner) formları da ortaya çıkar, bu da kanlı kusmalara ve daha hızlı ölümlere yol açar.
3. **Şehrin Kapanması:** Hastalık yayılmaya başladığında, yetkililer başlangıçta paniği önlemek adına durumu küçümsemeye çalışır. Ancak ölümlerin artmasıyla birlikte, Oran şehri dış dünya ile bağlantısı kesilerek kapatılır. Bu kapanma, bireylerin kendi kaderleri üzerinde hiçbir kontrolünün kalmadığı bir "sürgün" durumu yaratır. Şehir sakinleri, gökyüzünün kapağı altında bir çeşit hapsedilme hissederler.

1.2 Veba Metaforu ve Tematik Boyutları

Camus'nün romanında veba, sadece tarihsel bir olayı anlatmaktan öte, derin alegorik anlamlar taşır:

- **Faşizm ve İşgaller:** Veba metaforu, özelde Nazi Almanyası'nın Fransa ve Batı Avrupa'yı işgaline atıfta bulunur. Genel olarak ise tarihte olmuş veya gelecekte olabilecek tüm totaliter ve yayılmacı işgalleri sembolize eder. Hatta Fransızların

Cezayir Kurtuluş Savaşı sırasında Cezayirlilere yaptığı işkence ve katliamları da ifade eder.
- **Kötülük ve Yalnızlık:** Roman, insanlığın maruz kaldığı kötülük sorununu, insanın evrendeki metafizik yalnızlığını ve acı çekmesini dile getirir. Oran'ın dış dünyayla irtibatının kesilmesi, varoluşçu felsefedeki saçmalığın kapalı dünyasını sembolize eder.

1.3 İnsanların Vebaya Karşı Mücadelesi

Veba karşısında ahlaki seçim ve eylem sorunsalı öne çıkar. Karakterler, kayıtsızlık ve boş umutlar yerine eylem ve dürüstlükle karşılık verir.

- **Dr. Rieux ve Dürüstlük:** Doktor Rieux, mesleğini yapmanın tek yolunun dürüstlük olduğunu ve vebayla savaşmanın dürüstlük gerektirdiğini belirtir. Kendisi, metafizik soruları bir kenara bırakarak, en acil meselenin hastaları iyileştirmek olduğunu savunur. Tarrou'ya göre, Rieux'nün çabaları "sonsuz bir yenilgi" olabilir, ancak bu yine de mücadeleyi bırakmak için bir neden değildir.
- **Gönüllü Sağlık Ekipleri:** Jean Tarrou, sivil yönetimin yetersiz kalması üzerine, gönüllü sağlık ekipleri kurarak mücadeleye girişir. Bu gönüllüler, vebanın sadece bazılarının değil, herkesin meselesi olduğunu kabul ederler. Joseph Grand gibi küçük memurlar da gönüllü olarak çalışır, kayıt tutma ve istatistik işlerini üstlenir. Grand, bu durumu "En zor olanı değil. Veba var, kendimizi savunmalıyız, bu açık. Ah, keşke her şey bu kadar basit olsa!" sözleriyle ifade eder.
- **Peder Paneloux'nun Tepkisi:** Cizvit Peder Paneloux, vebanın ilk ayının sonunda verdiği vaazda, salgını Tanrı'nın, halkın günahları ve kayıtsızlığı nedeniyle gönderdiği bir ceza olarak yorumlar. Paneloux daha sonra, masum bir çocuğun acı çekişini gördüğünde ya her şeye inanmayı ya da her şeyi reddetmeyi seçmek gerektiğini belirtir, zira çocuğun acısı zihin ve kalp için aşağılayıcıdır.

1.4 Salgının Sonu ve Kalıcı Tehdit

Romanın sonunda, enfeksiyon geri çekilmeye başlar ve hastalık geldiği gibi aniden kaybolur. Yetkililer, normale dönüldüğünü duyurur ve ışıklandırmalar eski haline getirilir. Ancak Dr. Rieux, bu sevincin her zaman bir tehdit altında olduğunu bilmektedir. Kitaplarda okuduğu gibi, **veba mikrobunun ne öldüğünü ne de kaybolduğunu**; mobilyalarda, çamaşırlarda, mahzenlerde, mendillerde ve eski kâğıtlarda sabırla bekleyebileceğini ve insanları yola getirmek için bir gün farelerini uyandırıp mutlu bir şehre ölmeye gönderebileceğini bilir.

1.5 Tarihsel Veba Salgınları

Camus, romanını yazarken dünyada yaşanmış veba salgınlarını araştırmıştır.

- **Eski ve Orta Çağ:** Bu çağlarda birçok salgına "veba" adı verilmiştir. Tevrat'ta kıyı kenti Achdad'da çıkan ve içerilere yayılan bir veba kaydı bulunmaktadır. Roma'da M.S. 68'de günlük 10 binden fazla kişinin öldüğü salgınlar yaşanmış, M.S. 224'te ise tüm

Roma İmparatorluğu nüfusunun yarısının öldüğü kaydedilmiştir.

- **Justinianus Vebası:** Tarihte bilinen ilk veba salgını M.S. 542'de Mısır'da (Palesium) başlamış ve ticaret yollarını takip ederek İstanbul'dan İrlanda'ya kadar yayılmıştır. 6. yüzyıl yazarı Procopius, İstanbul'da salgının en şiddetli olduğu dönemde günlük ölüm sayısının 5 ila 10 bine ulaştığını yazmıştır.
- **Kara Veba:** 14. yüzyılda Avrupa'da tahmini 50 milyon insanı öldüren Kara Veba (Black Death), büyük bir moral bozukluğu ve paniğe yol açmıştır. Bu dönemde Yahudiler toprağı ve kuyuları zehirlemekle suçlanmış, bu da Basel ve Mayence gibi kentlerde binlerce Yahudi'nin canlı canlı yakıldığı soykırımlara neden olmuştur. Papa 5. Clement'in tahminlerine göre, gerçek ölü sayısı 60 milyondan fazlaydı (Avrupa'da 25 milyon).
- **Osmanlı'da Veba:** Osmanlı Devleti'nde resmi olarak ilk salgın 1524'te Kanuni döneminde görülmüştür. Evliya Çelebi, 1750 yılında İstanbul'da 3 ay boyunca günlük yaklaşık 1.000 ila 1.200 kişinin hayatını kaybettiğini yazmıştır. Vakanüvis Şanizade Ataullah Efendi, salgın sırasında "tecrit" (izolasyon) uygulanması gerektiğini uyarmış, insanlar hastalığın etkisi azalana kadar şehrin sınırına yakın bölgelere yerleşerek korunmaya çalışmıştır.
- **Karantina:** Avrupalılar, salgınlara karşı korunma yöntemi olarak Latince "kırkıncı" anlamına gelen *Quarantine* (karantina) uygulamasını geliştirmişlerdir. Bu uygulamada, açık denizlerden gelen gemilerin yolcuları ve mürettebatı, kimseyle ilişki kurmadan 40 gün bekletilmiştir, bu yöntem vebaya karşı çok etkili olmuştur.